

Tryckt hos P. Palmquists Aktiebolag, Stockholm 1908.

N:o 6. (12).

Jåula-manon 1907.

Nubbe jakke.

Låffåmus Samita påta kutta pale jaken, aka nummer färt talve-manon. Färt nummerin lä 16 piele. Hadde: 50 öre jake åutäst. Ävitå nummera hadde lä 10 öre.

Jåula-salma.

O ailes idja, ailes armon-aike,
Kå Jupmel-almatj riektati tasa!
Wai lului wäralta suttoit ierit
waltet,
Sån mia åutäst jaymemi manai.
Ja tåwo peiwe paita almeſt
wuolos
Ja tjuoulas manna wäralta tjata:
Almatj, latjah wuolos
Ja tuostoh ietjat Härraw,
Kåw ailes idja pulka tu lusa!

Jutt' sån lä rappam sankaruota
uwsaw,
Kailom lä lassis suddo-tjatnasit;
Wieljan lä taikam taikait waiwan
ulmoit,
Kätotam surkow ja kaitait märrähit.
Almeſt sån puwti almatjita rasew,
Kå sån tu åutäst kruoptasif manai:
Almatj, latjah wuolos
Ja tuostoh ietjat Härraw,
Kåw ailes idja pulka tu lusa!

(Paulotuwwa få: "O, helga natt, o, helga stund för wärlden".)

Jåula.

Luf. 2: 1—14.

Jupmel takka akev nån, atte sän påta mia lusa ietjas wie-
fina ja ietjas wattaltafai kuim jurra talle, kå nieta lä stuoramus
ja mi änamusat tarpahip tait. Sän sitta, atte mi kalkap tadjatit,
atte sän wieket miaw tan tieti, atte sän armolasta mia padjel, ja
atte sän wadda midji ietjas wattaltafait tan tieti, atte mi tarpa-
hip tait, i tan tieti atte mi ansitip tait.

Tan tieti lä Jupmel ahatam nån, atte jåula ietjas awoina
ja raffna påta talle, kå talwe lä sjäunjatammus ja tjåfsjämmus.
Kå piegga lä karras ja takta ätna muottakaw, kå lä sjäuinjat ja
tjåfskes, te tjåggga Jupmel wiesoi ja kåti finne atjew ja ietnew ja
manait ja teunärit tjåkkai tai awos jåula-pakoi pirra, ja kirkoi
sän tjågga ietjas siebrekåter jåula-evangeliuma pirra, man pakto
sän lieggi ja tjouufki waimoit ja wadda midji rafew ja awow jako
finne tan Lånestidje nala, kuttu jåula-ijan riekatia mia tieti.

Tan tieti mi ai atnep jåulaw passen. Mi huollap taste,
atte mia wiesjo jala kåte kalka årröt rainas ja haufse; mi ahatip

ai, jus wal mattep, puoreputj piepmow jäula-aikai, ja kå kirkoi mannap, te karwotip puoremus karwoita, ja kå mi kaumatip, te mi puorastattep ja sawwap kuim kuimafimme "puorre jäulaw". Käika taw mi taffap, tan tieti atte Jupmel lä taakkam midji nån stuorra awow, kå rajai midji Jesuaw Lånestidjen. Tan tieti lä mia mielaft nån, atte jäula-aike lä tjappa, häufes ja awos aike, waiko lä sjäunyat, karra piegga ja kuolto.

Walla ätna almatjah kaunojih, föi aktä aina jäula-awwo lä njalka pârråmus ja tjappa piktasah ja passé-peiweh ja kaiklakatj hauskotakah. Sian lä pinna ja häjos awwo. Taffar awwo i pâteh almeß wuolos, walla lä ätnamalatj ja näkka marka. Ja te läh wil muttemah, kutilh åtih ietjasa jäula-awow tan finne, mi lä suddo ja paha, kutilh juukih ietjasa karremi ja taikkih nuoskeswuottit ja suutokis taköit. Sia awwo i läh tässje wal pinna ja hädjo, walla ai suutokis ja jupmelattes, ike tat pâteh almeß wuolos, ainat helvetist, ike Jupmel watteh taw awow, ainat pärkäl.

Walla Jupmel sitta, atte mia jäula-awwo i falkah pâtet wöraltiß ike helvetist, walla atte tat kalka pâtet almeß wuolos; sän lä ietj radjam taw midji almeß wuolos. Kå sjäunyat li Betlehema mieten jäula-ijan, te paiti Härра hårlokuota wuolos almeß räinohidji padjeli, ja Jupmela ängel pâti almeß wuolos ja puwti taw awos saka: "Udni lä tidji riekatam Lånestidje", ja tat almelatj fuowwa lauloi: "Rampo läkis Jupmeli allakasan, ja rafe ätnama nanne, almatjita puorre likom!" Tat awos saka ja tat ängel-laulom puwti taffar stuorra ja ifkalatj awow ätnama nala, atte tat årro kitta utnatj peiwe radjai ja kalka årrot kitta tan aike kätjai; tat lä tat sämma awos saka Lånestidje pirra, mi talle ai pukta midji tuotalatj ja stuorra jäula-awow.

Män tietaw juoita, mi lä sjäunjatabbo kå talwe-idja, tat lä suutto sjunjet taikkar almatja wiessonin, kuttii lito suddoi ja awotalla taste, mi lä paha ja jupmelattes. Ja män tietaw juoita, mi atna wil neurep rafew kå muota tuoddara nanne ja paroh jauren, kå talwepiegga pâssjo tuoddara ja jaure padjel, tat lä tan almatja waimo, känne lä pahas åmetåbto ja pallo ja rafetišwuota ja kuttii palla japmemist ja tuomoist ja helweta pinast. Tan almatja waimon i läh rafe. Walla tan sjunjeta sjha radja Jupmel ietjas tjuoukasaw, kå sän pukta jäula-evangeliumaw Lånestidje pirra, kuttii pâti mia luja lånestadtjöt miau mia suuttoist. Ja kå almatj lä taikkar palon ja märråhin, te wadda Jupmel awow ja

rafew, kā sān supthausta midji tan Lānestidje pirra, kuttii pāti tieki wuolos sāpatadtjut mia suttoit ja kuottatjut mia mārrāhit ja asatjut midji suttoi antakis-luoitemaw ja rafew. Ja kā mi lāp palon ja mārrāhin mia suttoi tieti, ja kā mia wainwan waimo lā suorkanam jāpmema ja tuomo tieti ja mi sittap sjaddat ailešin ja puorren ja ådtjot suttoitimme antakis ja pāssat Jupmela lusa, te sāddi Jupmel stuorra awow mia waimo sīsa, kā sān kūlata midji lānestimmew Kristuſa sīne ja rafew ätnama nanne.

Tat lā tat satnes ja stuorra jāula-awwo, maw Jupmel wadda; tat tjuouki tan stuoramus sjeunjetin ja walta lāhemus nātev ierit, tat rapasta almew ja tappa helwetaw, ja taw awow i aktak mateh mīast ierit waltet. Ja Jupmel sitta, atte tat awwo kalka årrot mian kaikain; taw jaulai ängel, kā sān tieteti, mi kalka kaikaita almokita sjaddat: "Tidji lā udni riekatam Lānestidje". Tat awwo wattetuwwa talle ai kaikaita almokita, kaikaita samita ai. Jupmel i sitah, atte sameh kalkih lappot suddoi ja waiwai,

tan tieti lä sän radjam Lånestidjew sami lusa ai, ja tat awos jåula-saka kullo: "Didji lä udni riekatam Lånestidje".

Kå tän jakah tan sakai ja rapastah ietjat waimow tan Jupmela awwoi, mi almešt wuos os påta, te tän åttjoh taikar jåula-awow, maw i aktak mateh tuſte ierit waltet. Waiko tän luluh waiwan jala ſkipas jala aktu mälskatin ietjat lantaſt häjos-wuotan, te lä tauk awwo tu waimon, kå tän jakah ſuttoi antakis-luoitemi Jesuſa tieti; tän tietah, atte Jupmel lä tu attje, ja atte alme lä tu häima; tän tietah, atte kaika waiwe kalka ruwua näkkåt, ja te tän åttjoh påtet Jupmela lusa ja åttjoh ifkalatj awow. Tän tietah, atte tän läh ſuttofis, walla tune lä äutäſt-ålmai Utje lunne, Jesuſ, ſutti lä maſham tu ſutto äutäſt; tän tietah, atte tän kalkah japmet, walla tän kalkah japmema paktu päſſat Jupmela lusa. Kå tat awwo lä waimo finne, te lä puorre ja haufke wiesſot, ja tän åttjoh rafew tan sadjai, atte tune lä äutål årrom waiwe ja tårro. Tan tieti mi jako finne Jesuſa nala ſawwap kuomin kuomasimme awos jåulaw.

Manai jåula=laulotis.

Män awon läw tat ieſetifſ,
Kå Jesuſ riekti;
Te paiti naſte tjielkaſit
Ja ängel rampoti.

Tat unna manati krubba finn
Sän li kåit kånåkis,
Mi manai tappe ätnamin
Ja päti almeſtis.

Sän årro almerikan tal
Su fieres Utje lunn,
Men unnakattjait muita ain,
Mait wuoini ätnamin.

Måñ awon läw tan iełetin.
 Kå mi su rampotip,
 Te rappas unnałattjaiti
 Su härløk paradis.

Te tsakkit iedne kintalit.
 I fånnel sjäunjat läh.
 Kå Jesuś-manatj riełati,
 Te paiti næste nåu.

Såñ jaula: næste paita wil,
 I fåsjeł jattah tat.
 Tat paita midji kaikaiti
 Ja fåttjo mu lusas.

Ja ängel laulo udni ai
 Tan alme fuowaina
 Ja rafew, awow ain fulat
 Su tjappa jienaina.

Jus måñ ai mataluluw nau
 Mu jienaw pajetit
 Ja laulot Härra rampon taw,
 Mi påta njuołtjamı,

Te luluw laulot lågnasit
 Tat manai wänałist,
 Kutt' kaikait manait länesti
 Ja tålwoi Härraſis.

Härra lä puorre, su armokiswuota årro iekewen aikai.

Dat påres jakke kalka tal ruwwa näkkät, ja mi kalkap waſt mannat åtå jakke uwſa tjata. Talle mi tietep, maw tat påres jakke midji puwti, ja puorak tat li, atte mi eime taw äuteput tieteh. Måddasita lä tat mannam jakke puktam ätna kättjalusait, märrähit ja waiwit, walla wisses lä, atte kå mi läp mannam Jupmela lusa mia waiwina ja åtfåm su su paſo finne ja räffkallama finne, te lä sän swarkalam ja wieketam miaw kaik nieta ja wata finne, ja mi mattep talle jaulat: "Härra lä puorre, su armokiswuota årro iekewen aikai".

Kå tah läſſis kättjalusah pätin mia nala, te mi nâu taiwai kätjatime: "Man tieti? Man tieti?" Ja eime mi mateh tadžatit, man tieti Jupmel takai taw midji. Walla kalle mi juo mattep muttem åſſai wuoinet, atte tat li midji tarpes, ja muttemah miast mattih juo jaulat: "Puorren, jurra puorren fjattai munji tat, mi li nâu waiwalatj".

Walla ietjatah mia kastan mattih marjo rampoina ja kitoina jaulat, atte tat jakke, mi talle ruwwa lä waſſam, lä årrom fidji puorre ja sikkolatj jakke ja atte si älläh kattjam waiwai ja kättjasilmai ja nietai. Sadnan wiertip mi fitet Jupmelsaw takkar puorrewuota äutäſt, allop mi wal tan tieti jakko, atte Jupmel änaput lifo midji kå tuoita ietjatita. Su attjelatj waimo lä aktar armokis kaikai su manai wuofti. Walla kå nâu fjadda, atte mut-

temah Jupmela manaist wiertijih killat änap märrähit ja waiwit kå ietjatah, te påta tat taſte, atte Jupmel wuoina taw fidji puoren. Sân tieta, maw mi kaikah tarpahip ja mi lä midji kaikaita puoremus mia mannolakan alme wuosti. Kitetum ja kudnetum läkis sän tan åtäst!

Maw tat jakke 1908 kalka mangenis puktet, taw mi äp tieteh, tåſſje wal Jupmel taw tieta, ja puorač lä ai, atte mi äp tieteh ietjataro kå atte sän aiko årrot micaina kaikait peiwit kitta wäralta näkkämi.

Mi mattep årrot puorre tårvon, wil talle ai, kå mi läp karraſammas kättjaluhan ja ſtuoramus waiwen. Imalatj wuoingatuhaw mi mattep wil talle ai niktit Jeſuha lunne, jutte mi atnep taw räktasaw, atte mi ådtjop puktet sunji kaika. Sân ietj jaula: "Piejah Härra nala kaika, mi tu nala piejatuwwa!"

De puktis tal tat påtte jakke mangenis kaika, mait ſitta, puorew wai pahaw! Kaika kalka midji puorren påtet, kaika kalka ijaddat midji puorift-ſſiunjatushan, jus mi wuostai-waltep taw Härra kietast. Kaika kalka tjuorrewot midji: "Härra lä puorre, ſu armokis- wuota årro kitta iekewen aikai".

Så mia mannolakan kalka tat årrot midji ſalok wiſſeswuota, atte jurra taffar Jupmel lä mian. Peivest päävoi, aikeſt aikai kalka ſu puorrewuota ja armokiswuota tålwot ja laitit miaw, ja tan tieti mi mattep rafina ja puorre tårvoina wuortet tait peiwit, miah påtet kalkih.

Ulke lä ietjati nala kruoſjaw piedjat, läſſät lä ietj kuoddet kruoſjaw.

Pierko wani ſalte tača ja manah wani pakatusa tača pääſtanish ruwwa.

Ütnakah läh tah, kutilh täptästih Kristusaw, walla kalle läh tah, kutilh su tjuowwoh?

Raina lärro i takah mawke aukev tan almatji, kutti i wiesjoh rainasit.

Kå tân ih mateh, te wadda Tjupmel tunji antafis, walla kå tân ih sitah, te i wattetuwa tunji antafis.

J aksak täptäh ietj ietjas, åutål kå sän lä killamuja pälto fätthalum.

J mike läh läsep kuoddet kå puorre peiweh.

Tat almatj, kutti pinnaw tarpaj, lä pånta.

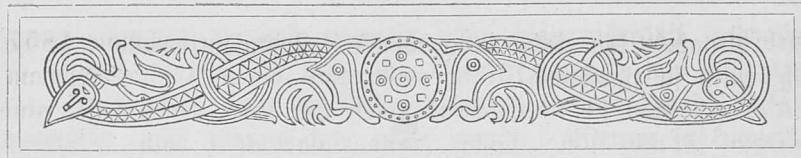

Almatj kalka pårråt wiesjotjit, i wiesjot påråtjit.

J almatj tan tieti sjattah wielkatin, atte sän taffa ietjatit tjappatin.

Oskar II.

Oskar II, mia pâres kânâkis, lä jâpmam. Urrat itietin, ailekin tan 8 peiwen jâulamanon witani åbbå mia lanta mietai saka, atte sunji ai li tat pâddå pâtam, mi juokke almatji kalka pâtet, lâkis sän alemus âiwe ja kânâkis jala wuolemus, hâjomus fierjetidje ja tidtjar. Kafalattjat ja wani waiwe taka åddai sän tan mangemus naakkari. Tai mangep aiki li sän tainwai skipas årrom, ja kukkan juo ledjin passam, atte su jâpmem-peiwe li lakkä, walla su keuras rumai li akev åitam tautaw. Wimak tauf åiti pâres ålma tauta su. Sametines sän li 78 jake, 10 mano ja 17 peiwe wuoras.

Oskar II riekat Stockholma slåttan tan 21 peiwen åtâjake-manon 1829. Su attje li krunoprinsja Oskar, futti ietjas atje, Karl XIV, mangel sjattai Swerje kânâkašsan tan jaken 1844. Su iedne li prinsessa Josefina Leuchtenbergist, kän attje li franskalatj hertig Eugene de Beauharnais (tat lâktâtuwva nâu: Eugen dö Båarnä). Kânâkis watti sunji namarv Östergötlanta hertig, ja su kasta-namman sjattai Oskar Fredrik. Åutâla lika su äikatah juo ådtjom kuokte parne, Karl, futti sjattai kânâkašsan ietjas atje mangel, ja Gustaf. Äaikah wielhatjah ådtjon puoremus åpatidjít, mait mattin kaunat mia lantan, ja ådtjon ai mannat tårro-âiwe lâro tjata. Oskar, futti änamujat likoi sâwa-mannami ja tårro-hawjsaita, sjattai sâwa-tårro-âiwen. Takkarin sän ietjas nuorra aiken manai mâdde amas rikan tain tårro-hawjsain, mah raja-tuwwin ålkos harjetadtjít tårro-ålmait sâwa-mannami.

Tat nuorra ålmai sjattai ruwwa kulloñin taſte ai, atte tjali åutos tjappa wärjsait ja laulotasait ja atte likoi kaiklakatj firje-parkoi ja tâlotj aike kuoratallami. Sän likoi ai laulomi ja speletipmai ja åuteti åbbå ietjas wiesjom-aiken kaikait tjappa kânstait mia lantan.

Åwtân ålkorika-mannolakan li sän åpašmuwwam nuorra tykskalatj prinsessaina, kän namma li Sofia, ja suina sän waltoi

Biebricha slåttan Dyßklantan tan 6 peiwen pietsemanon 1857. Juo tan jaken 1852 li su wuorraſap wiesja Gustaf ja pmam. Su wuorraſammus wiesja Karl massi tan jaken 1854 ietjas aina parnew, ja nâu sjattai Oſkar krunoprinjan, kâ su attje, Oſkar I, jami tan jaken 1859. Tan aiken, kâ su wiesja, Karl XV, li kânakis, ittji sân tauk aneh ätna taſfamuhaw riſa târjotimme kautoi.

Tan 18 peiwen rakaſmanon 1872 jami Karl XV, ja tasloi

sjattai Oſkar kânakasjan ietjas wiesja mangai. Åutep aiki sân i lam ätnakaw säbraſtallam almoſina, ja tan tieti Swerje wiesatah wuoſtaſ idtjin rätt täptäh su ja idtjin tieteh, maffar sân li. Jaffin, atte sân li alla härra, kuttii tjuottjoi nâu ila allakin, atte ittji mateh wuoinet almoſaw, tan parkow ja märrähit, ja äbbå kufkes aike manai, åutål kâ alkin aitſat, atte tat li ållo påſto ja urieketſeſtartok tuopmo. De wuoinin, atte sân padjel kaika ietji ietjas aiteklantaw ja atte su nanos ja örlof ſitot li parkat tan

lanta aukai ja ietjas almoča åutaniipmai, ja kā ai wuoinin ju stuorra wänakiswuotaw ja wuoslekiswuotaw kaikai wuosti, te åttjoi känäkis ietjas almoča kiereswuotaw ja ani taw also aimon kitta wiesoma näkkämä.

Ätna ja waiwalatj parko wuorti taw åtå känäkäsaaw. Tärro-fuowwa i lam näu puorač, kā wierti årrot, ja tan åtästattemi tarpahin ållo ätna pietnikit ja wil änapuw kā pietnikit — kaitah ålmah wiertijin harjetuwvat tan ammati ja walitet aiteklanta warjaliimmew ietjasa nala. Tat lä sieltes lässis näte, ja tan tieti i mateh åutohit, atte kükkes aike manai, åutål kā Swerje almoč ja riksдaga sitai walitet taw nätew nalaas. Jäfest jäkkai, mäddde lakké jake ritalin tan pirra, ja atte tat rito wimak näkkäi tan lakai, atte mi talle atnep tärro-fuowaw, mi matta warjalit aiteklantaw, kā nieta pâta, taoste mi wiertip kaikai åutål kitet känäkis Oskaraw, kuttii alo muiti, maw lanta tarpahi, ja akev takai kaika, maw mati, åutetadtjít ja puoretadtjít tärro-fuowaw.

Ätna parko sjattai ai känäkässai pântori skati kuim. Tat skatte, mi tålotj aikest li piejatum ätnama nala, ja maw häimolattjah kalkin makset ietjasa ätnama åutåst, tat i lam åktalakatj färtan sajen. Muttem häimah wiertijin makset åbbå ätna skatit, ja ietja häimah jis idtjin mawseh maitek, waiko ledjin stuorakah ja pântah. Muttem häimah kalkin tärro-ålmait anetit, ietjatah jis kaunojin, mai nala i lam taikar näte piejatum. Taoste li stuorra rito riksдagan, ja mäddde lakké jake manai, åutål kā puorep årnik sjattai tai ätnam-skati kautoi.

Wil wärap rito sjattai tullai pirra. Pântorah luodjon harmatit taoste, atte kärne ja jafoh ledjin näu halpeh ålkorikain, atte kā puktin tait täppelt tieki, te mattin åjeftidjeh wuobtet tait näu halpes haddai, atte tabbeli pântorah idtjin åbbânis mateh wuobtet ietjasa kärnit ja jafoit, mah ledjin tiurasappoh, taina kā sia parko ja parkalmah ledjin näu tiurasah. Te raukin, atte tulla jala skatte kalkai piejatuwwat tai kärni ja jafoi nala, mah ålkorikaist åste-tuwwih, näu atte tai hadde kalkai alepun sjaddat. Walla kā jafoh tiurojih, te sjadda tat näten taita, käine i läh häima, ainat wiertijih jafoit åstet. Mäddde jakeh mannin, åutål kā riksдaga sitai mietetit tasa, atte taikar skatte kalkai piejatuwwat tai nala, kutih wiertijih jafoit åstet, ja stuorra wasjje sjattai tai kastan, kutih ritalin tulla pirra. Tan riton tjuottjoi känäkis Oskar tai pielen, kutih wuostalaustin kärne-tullaw, walla sän wierti taikat, näu kā riksдaga mierreti.

Mangep aiki lä ai ätna rito årrrom rösträtta pirra, ike läh tat rito ain näkkäm. Ð ain tiettoh, kåktes kåfka sjaddat, kåfkihkus kaikah ålmah ådtjot riksagaålmait walxit wai kåfkihkus tåsje wal påntap almatjah atnet tav räktasaw.

Wäramus rito, mi lä årrrom kånåkis Öskara tårjotim-aiken, lä tauk rito Swerje ja Wuona kåfkan, ja tat rito li väramus jurra kånåkis Öskari, kuttli li kåbbat rika kånåkis. Wuonakah parkin kåflakai, wai uniona jala aktitim Swerje ja Wuona kåfkan luluui tåssjituowat, ja waiko Swerje ja kånåkis Öskar mieteti warka kaika taşa, maw wuonakah raukin, te ådtjin tauk wuonakah heiteh wainotimmest ja tåssjitimmeest unionaw. Wimak mannin nåu kuffas, atte tan 7 peiwen pietsemanon 1905 piedjin kånåkis Öskaraw su ammatist ierit ja kålatin, atte uniona li näkkäm. Tan sfamotisuota tieti sjattai warka tårro tai kuowte rika kåfkan. Jus kånåkis Öskar i luluuh årrrom nåu rafalatj ja wihes ålmai, kå sän li, te i aktak tieteh, kåkte luluui kåwwam. Ja kuttis tieta, kalle tusan almatjah lulusi masjam häkkas jala warreswuotas tan tåron ja makkar häjossuotai ja nietai tah kuokte rika luluuka kåttjam tan tåro tieti? Tat lä wissa kånåkis Öskara stuoramus kudne, atte sän ittji ätnakit laketeh tat sfamost ja häppatist, maw wuonakah ledjin sunji takkat, ja ittji sitah maitek kussat tåro pirra tai kuowte almoika kåfkan, mait sän ani wieljatjin ja mai puorren sän li åbbå ietjas wiesomaw parkam ja ratjam. Tain pietnikin, maine su kåwwå ja namma tjuodtjo, läkkåp mi tait pakoit, mait sän li piedjam ietjas wiesoma ja parkama åutåmärkan: "Brödrafolkens wäl", tat lä sämma kå "Wieljatj-almoiki puorre". Mihalattjat ja ärlokis-lakai wiesoi ja parkai sän tai pakoi milte, ja i lam tat su witte, atte sän wimak wierti ietjaitattet tait ja tjallet "Sveriges wäl", tat lä "Swerje puorre".

Kukkes aikew åttjoi kånåkis Öskar wiesjot ja kukkes aikew sän åttjoi kånåkašjan årröt. Åltnakom sän takai tan ietsetum aitek-lanta puorren. Wihes ålmai sän li ja lärtok ålmai, lärtokammus kaikaišt talatj kånåkaſaišt. Stuorat li surko mia Santa kaikai wiesati kåfkan, kå saka su jampema pirra witani lanta mietai, ja kukkan si kåfkih muitet su ja su aikew. Dalle lä sän ådtjom rafew ja wuoingatusaw ietjas waiwalatj wiesoma mangel. Åtis sän rafen! Puoristhjiunjetum läkis su minto!

Gustaf V.

Altå kânâkis, åtå aike.

Satnes lä kalle, atte Sverje kânâkis i läh sämma alla ålmai ja aktok-tårjotidje kå kânâkaſah ja kejſarah sâmes ietja rikain. Su

wiekkien läh rate-härrah piejatumi. Färt pale, kå sän kalka mierretit juvita ja piejatit, atte nâu ja nâu kalka sjaddat, te wierti aktarate-härra ai jala statsråd piedjat ietjas namaw kânâkaſa nama wuollai tan papori, maja tat mierretus tjaletuwiva. Ja jus te mangeput aitsih, atte tat li påsto ja neures mierretus, te sjadda tat tan rate-härra wikkien, kuttii lä namas taſa piedjam. Te sän wierti heitet ietjas ammataw, ja jus ållo neure lä, te sän påta tuopmo-ståula åutai. Kânâkaſaw ietj i mateh aſſjaladtjan talkat.

Ja jus kânâkis sitta taikas mierretusaw piejatit, maw rate-härrah äh puorakin kaunah, te si ienni heitih ietjaşa ammataw, få tjallih ietjaşa namaw tan mierretusa wuollai. Jus tal kânâkis i mateh ietja ålmait kaunat, kutih sittih rate-härran sjaddat ja mietetit tan mierretusjai, te i sjattah taste mike.

Nåu tat lä. Ð läh mia kânâkis talle nåu famolatj få tâlen jala få såmes ietja rikai târjotidjeh, walla tauk påta nåu ätnaf

ju sitotist ja ju mierretimmešt, atte muttem harrai kalle åtå aike sjædda, få åtå kânâkis padjan tråunai. Tat, maşa sän liko, sjædda ruwwa likofasshan ätna ietja almatjita ai, ja tat, maşa sän i likoh, heitetuwwa marjo ierit mådde almatji kâfkan, kutih tjuodtjoh sunji lakamussjan ja kâfste tat åtå årnik witana wati ietjatita ja marjo åbbå lantai.

Juo åutåla tietin, atte mia åtå kânâkis ittji likoh tan ålkoltis härwai, mi tålotj aiki rajest lä årrom aktitum kânâkašaina ja

ju ammatina. Dålen kalkin kānākašah karwotit tiurašammus karwoita, mah kiltin källest ja silpašt ja tiuras kierfist, ja kā kalkin riksdaga åutåi ittet, te si kalkin källe-krunow åiwen atnet ja wielkis nakest kārotum kāptjāšaw åski ja harto nala piedjat. Nuppen kietan si kalkin källe-säppew atnet ja nuppen kitan järpå källe-äppelaw. Kaika tat lä talle ierit heitetum. Mia åtå kānākis i sitah taffkar tåssjetis härwait kuoddet, sän lä åwtåkärtasatj almatj ja sän sitta mannat almatja karwoin.

Sän lä ai tietetam, atte sän i sitah krunituwat. Åutep kānākašah läh krunitum jala sispiejatum ietjas ammati Upsala tuopmotron, ja kaika tat härwa, mi talloi aneturvai, kāftoi sieltes åtna pietnikit. Lä rieknitum, atte taffkar krunicum kāfto kuokte tjuote tujan kruno, ja tav kalle kaikah wiertijih jaulat, atte tat lä ila åtna pietnik. Täste wuoino, atte mia kānākis i sitah tåssjai skitartit lanta pietnikit ja atte sän sitta wiessot taffkar åwtåkärtasatjwuotan, mi puoremusat häpa taffkar unna lanta tårjotidjai.

Kānākis Gustaf lä talle 49 jake wuoras. Sän riekat Drottningholma slåttan tan 16 peiwen pietsemanon 1858 ja åpatuwai puoremuslakai kāppatjaka ietjas häiman ja Upsala alla skaulan. Tan 20 peiwen rakaelmanon 1881 sän waltoi Karlsruhe statan tyskalatj prinsessa Wittoriaina Badenist, kän attje li kānākis Gustaf IV Adolfa neita parne. Tai mangep jak i lä sän kuffes aikit årrom ietjas påres atje sadjashatj rika tårjotimmen, ja tat tårjotimme tietih, atte sunne lä puorre jierme ja nanos sitot. Sän tieta, maw sän sitta, ja tat lä su aiteklanta puorre ja likko. Ja sän tieta, atte talatj aiken i aktak kānākis mia lantan mateh tårjotit almoka wuosti. Ältan almokina sän wierti mannat ja parkat, ja tav lä sän ai tietetam tain pakoin, mait sän lä allajis åutämärkan waltam: "Med folket för fosterlandet", tat lä "Ältan almokina aiteklanta åutåft". Dah läh puoremus pakoh, mait swenskalatj kānākis matta jaulat. Ja wiesses lä, atte kaikah swenskalattjah alo kalkih kierešwuotaina ja jaska tårwoina tjuowivot tav kānākašaw, kuttu ältan ietjas almokina sitta parkat tan iefsetum aiteklanta åutåft.

Viktoria.

Mia åtå drottning riekti Karlsruhe statan Tysklantan tan 7 peiwen pärkemanon 1862. Su äikatah ledjin Baden storfursta Fredrik, kuttii jami tima, ja Preussena prinsessa Lovisa. Tan 20 peiwen räfkatmanon 1881 waltoi sän mia talatj fänäkäşaina ja tjuowoi su ietjas åtå lantai, fänne sän wuostai-waltetuwal stuoramus awoina ja kiereshuotaina, ja taw kiereshuotaw lä sän tat rajest alo aimon atnam. Paha lä, atte sän lä rattist sjaddam tappe mia tjäfkes lantan. Tan tieti lä sän juokke talwe wiertim wuolket årjep ja piwwalap lantaita ja kükkes aikit lä sän wiesjom Egyptenin, fänne puorre talke ja piwwalis ilme lä su skipas käppaita puorak årrom. Waipe sän lului ruwva ådtjot ietjas warreshuotaw ruoptot, wai sän matalului kükkepuw wiesjot tappe mia lunne ja wai su wuollekattjah pähälulun wil puoreput täbtät ietjasa åtå drottningaw, käw kaikah, kütih läh su wuinam, jaulih puorre, jalosmielač, jiernalatj ja wänäfis kuinan!

Swerje, Wuotna ja ålkorikah.

Tan peiwe rajest, kå Swerje ja Wuotna siratika, lä ätnak sjaddam tappe nuorta-rikain. Auteput ledjin mia rikah te kå mälfatin tat stuorra wäraltist, ja kaikah jakkin, atte mi alo kalkaimé ådtjot rafen tjäkkähit tappe ja atte i aikta laketeh miaist ja atte mi tan tieti äp tarpaheh passat mastek. Walla juo lä aike ietjai-tuwamin. Kalle ain lä rafe färt sjen ja tåiwot mattep, atte tat rafe kalka kükken tjuodtjot, walla äp läh mi tat rajest nån mälfatin ålkorikaist kå åutåla äpke läh mi talle nån wajalutuwum ja lappom. Warka ila ätnakaw hällih miaist tappe ålkorikain ja ila ätnakit laketih miaist.

Kå wuonakah siratin miaist tan 26 peiwen kalkomanon 1905, te si jakkin, atte ållo åtå aike si sidji påtam. Talle si tjuodtjon ietjasa juolkin, atnin ietjah märrähaw taste, kälte si wiesjom ja sápatin ietja almoči kuim, ja atnin ietjasa fänäkäşaw, kuttii i lam

man-ke lakai tjanatum tan paktō, atte sān li kānākis ietja lantan ja wierti muitet tan puorew ai. Si wuoinin kalle, atte Wuotna li häjos rika, kuttī ittji ietj nākah atnet nāu stuorra tārro-fuowaw ja nāu ätna tārro-hawsait, atte tat matalului ållasit warjalit ietjas, jus waajolatj pāta. Walla si jaffin, atte lulun mattet sjaddat "neutralan", nāu kā pako lä, tat lä, atte kaikah rikah kalkin sāpatit taste, atte i aktak åttjoh latat Wuonaw tārvoina. Kā takkar sāpatujaw taffih, te wierti Wuotna ai läpetit, atte i kalkah latat åwtāk ietjataw, ja atte jus tārro sjadda kuowte rika kafkan, te i kalkah tiptet åwtāk siast radjat ietjas tārro-ålmait jala tārro-hawsait Wuotnai, nāu atte åttjoh wuoingatallat ja åstet ietjasa pier-kaist tanne. Jus nāu sāitalului tārro-aiken, atte amas tārro-ålmah pātih Wuotnai, te kalkih wuonakah waltet tait fankan ja atnet tait kittakahsan kitta tāro nākkāmi. Ähke åttjoluluh wuonakah tārro-aiken wuobtet takkar kälwoit, mait tāron tarpahih, kābbasit taiste tārro rikais.

Kauno juo talle åbbå kālma unneper rika, mah läh tan lakai neutralan sjaddam. Tai namah läh Schweiz, Belgien ja Luxemburg. Wuoino kalle, te kā tat lului åbbå puorre årnik ja atte färt rika pierrilului neutralan sjaddat, te äh luluh tarpahit tārost pallat ähke kālātit nāu harmat ätna pietnikit tārro-ålmaita ja tārro-wärjoita. Walla kā lakaput kättja tan neutralawuota widjoraw, te ruwva wuoina, atte i läh stuorra auke taste. Jus tat rika, maw läh neutralan kūlatam, lä takkar sajen, kānne ietja rikah äh aneh ätna takkamuhaw, kā tārro sjadda, te äh luluh radjat ietjasa tārro-fuowitz tāffo, waiko tat rika i luluh neutrala-ke. Ja jus lä lakka tan tafoi, kānne tārro sjadda, te stuorap rikah äh jurra laketeh taist pakoist neutralawuota pirra, mah läh papori tjaleatum, ainat radjh ietjasa tārro-ålmait tāffo, jus tarpes lä, ja te tat unna neutrala rika marjo i nākah wuojetit tait ierit. Ja jus kättjala takkat taw, te tat stuorap rika suttu, ja te lä äfsa nieta pātam.

Vä kalle nāu, atte tat pako neutralawuota i ätnakaw mierfih. Wäramus lä, atte takkar rika, mi lä neutralan kūlatum, taiwai jakka, atte tat tan paktō lä warjalum kaikat tārost ja tārro-watast, ja te häita atnemist tārro-ålmait ja tārro-wärjoit. Halpen tat sjadda, walla ållo häkkat matta tārro pātet tan rika lakkosi, ja te i aktak hinnih farwetit ietjas, åntäl kā lä ila manget.

Wuonakah ledjin kuffew sittam neutralan ärrot, ja talle, kā si siratin Swerjest, te jaffin, atte aike li pātam sidji neutralan

sjaddat, ja atnon tav taiste stuorra rikäist, maw famow atnih tan rafetis ätnama nanne. Walla i lam tat nâu alke. Tah stuorra rikah idtjin sitah mietetit fidji tav. Dalle ädtjon wuonakah aitbat, atte sia lanta i lam nâu mälskatin tat stuorra wäraltist. Ila lakkä li sia lanta tan särwai, kâggo tuoi stuorra lantai tårro-hawsah kalkin mannat, ja tåro pale lului hui puorak muttem stuorra rikaita padjat ietjasa tårro-hawsait årrot wuonaki katten ja tåppe karwetit ietjasa tårroi jala wuornget wassholattjai hawsait. Ja jus tårro sjattalului, te luluiham wieka puorep tuoita stuorra rikaita, atte Wuotna i lam neutrala, te idtjin tarpaheh tådjet ietjas pakow ja wuornomaw, kâ sittin radjat ietjasa tårro-hawsait taşa.

Tat li neures saka wuonakita. Neutralan si idtjin åttjoh sjaddat, ja swenskalattjaist si pallin tat rajest, kâ warika li tårro sjaddam siaina tan tieti, atte ledjin tan skamotis lakai tådjam unionaw. De si ietja ratew kaunin. Atnon, atte tuoh stuorra rikah tauk kalkin warjalit siaw, jus nakin ietja rika sitalului latat Wuonaw, ja wimak takkin Englanta, Frankrika, Däysklanta, Ryßlanta ja Wuotna sàpatusaw tat warjalimmeß. I läh ain kullojün sjaddam, maw tat sàpatus jaula, walla jaffih, atte tuoh niesje stuorra rika läh jattam, atte jus nakin rika lata Wuonaw, te kalkih tah stuorra rikah ratotallat taste, maw si kalkih takkat. Jus lä satnes, atte i läh änap jaulatum tan sàpatusan, te kalle färtahatj wuoina, atte taste i läh ätna aufe Wuotnai. Ratotallat lä åbbå ietja kâ wieketit. Ja jus nâu sàita, atte tuoh stuorra rikah läh pâtam ritoi jala tårroi kaffanijs, kâ Wuotna latatalla, te lä tiettelis, atte si äh laketeh ätnakit ratotallamist Wuona mäkki pirra.

Dan sàpatusa pakto ledjin tuoh niesje rika ai kusatam, atte i aktak siast sitah latat Wuonaw. De wierti katjatit, mäkkar rika sitalului Wuonaw latat. Dan katjälwasai i mateh ietja waftusaw kaunat kâ atte wuonakah jaffih, atte Swerje kalka latat siaw. Walla färtahatj tieta tav, atte i kuttik tåppe mia lantan aneh takkar ussjolmasait. Kâ mia tårjotidjeh ädtjon tietet, atte tuoh stuorra rikah ratotallin Wuonaina takkar sàpatusa pirra, te si tietetin fidji, atte Swerje ai sitai mangen årrot tan sàpatusan, jutte ittji Swerje-ke sitah latat Wuonaw. Tuoh stuorra rikah sittin ai mietetit taşa ja wälter Swerjew ai radnan sàpatusai, walla Wuotna manai nâu kukkan, atte puorkoi tav. Taina li Wuotna njuolka sarnom, atte Swerje sitai latat Wuonaw ja atte tuot sàpatus takatuwai Swerje wuosti. Swerje umuokasti tav ja

luojoi taste tuoī stuorra rikai tārjotidjita. Si tjielkijin kalle, atte si idtjin åbbānis sāpateh maitek Swerje wuosti, walla färtahatj matta tauf wuonet, maffkar tat sāpatus li.

Kå saka tan sāpatusha pirra witani wäralta mietai, te unuofastin tav färt sājen. Uwishah jauslin, atte sāpatus li takatum Swerje wuosti ja atte li ållo pâstot kuoddalit Swerje nala taste, atte tat lului sittat latat Wuonaw. Ja ätna satnes pâloit hållin wuonaki s̄namotiswuotaſt ja kielestimmest. Itti pâteh Wuotnai stuorra kudne tat sāpatushaſt, maste si ledjin nâu ätnakaw tāiwom ja rampom. Ja ållo wäramus lä, atte kå stuorra rikah taffih taffkar sāpatusaw s̄ames unna rika kautoi, te pâta tat unna rika mäddelakai sia mierretusai wuollai. I åttjoh ietj mierretit, maw taffat kalka, aint wierti kultasit tuoīt stuorra rikait änaput kå ni aukalatj lä. Talle lä Wuotna ietj waljim tav sājew. Detj lä wuollanam sia wuollai, ja taste si padjel-kiettjh Wuonaw. Si kahjatin kalle Swerjest ai, sitaikus Swerje ai taffat sierra sāpatusaw s̄aina ietjas harrai, walla taste Swerje itti sitah maitek kullat. Swerje sitta tjuodtjot ietjas juolkin ja sitta ietj warjalit ietjas. Ja tat lä puorep kudne kå tjekeat ietja rikai tjawelska tuokai.

Tiuras aike.

Tai mangemus jak i lä warka kaika sjaddam wieka tiurahabbon kå åutåla. Kaika, maw almatj kalka åftet, lä tiurahabbo, ja jus wierti swainashaw atnet jala parkalmaw, te wierti sunji ai wieka stuorap palkaw waddet kå åutåla. Kå tal kaikah raukih stuorap mawson ietjas parko åutåſt, te sjaddih tah kalwoh ai tiurahabbon, mait si parkih.

Tan mannam tjavthjan lä wil neurepun sjaddam. Wäramus lä talle åseſtidjita ja fabrikaita. Ünamus åseſtidjeh ålläh nâu ila pântas ålmah. Åh si nakah talaka makset tait kalwoit, mait si läh ietja tafoiſt waltam ja mait si tal kalkih wuobtet tappe mia rikan. Muttemin lä kalle nuokes pietnik, walla änamusain i läh. Te läh tah wiertim suoikas walset tait kalwoitiſa ietja stuorap åseſtidjist jala pârkalist. Sidji si läh wielke-paporaw waddam kalwoi åutåſt, ja kå aike pâta, te si wiertijih lâneſtit wielke-paporaw ja

makhet kalvoit. Jetjan matta tuot stuorra pärkal kiesset sian tuopmara äutäi, ja te tuopmar tuobni sian maksemi. Jus si tal läh mattam wuobtet kalvoit ja läh ädtjom mawšow tai äutäst, te i läh mife wata, walla jus sian i läh pietnik, te wiertijih konkursaw taikat, tat lä, si wiertijih wuobtet kaikait ietja äpmotakait, wai tuot stuorra pärkal ättjolului ietjas mawšow. Ja kå wierti wuobtet ietjas äpmotakait nån häkkat, te taiwai nån ai sâita, atte ila pinuaw ädtjo toi äutäst, ja te almatj ållo hädjon sjadda. Älutåla lä sän marjo atnam häimaw ja kusait ja waljew kaikast, men mangela sunne ölläh piktasah-ke rupmaha nanne, i piebmo manaita, i mife.

Ja sämmalakai sjadda twita stuorap pärkälita, jus si äh nakah makhet tait kalvoit, mait si läh åstam. Ja jus almatj lä fabrikaw tsieggim, kâinne aktä mait kalvoit taikih, kâinne massjinait taikih jala linew kâtih jala kapmakit kârroh ja nån wil, ja jus sunne i läh nuokes pietnik årron, ainat lä wiertim luoikas walitet ietja almatjist, te nieta sjadda, jus sän i ättjoh wuobtet tait kalvoit, mait sän taikka, nån atte sunne lä pietnik, kå kalka ietjas wielkew makhet. Jus i makhet mateh, te walteh su fabrikaw ja su äpmotakait.

Taste wuokino, man stuorra nieta matta sjaddat, kå tiuras aike påta. Tallo i aktä nakah åstet. Wierti wiesjot åstekatta, walla kâltes te åseftidjeh ja fabrikah kalkih tjuodtjot, kå i aktä åsteh sia kalvoit? Slapmat si wiertijih.

Änämästa nån sjadda, atte åseftidjeh ja fabrikah äh walteh pietnikit luoikas satte almatjist, ainat bankaist. Ðham satte almatj mateh tâbtât kaikait ietjatit ja tietet, man ärlokah si läh. Te taikih pântas almatjah nån, atte piedjih ietja pietnikit akti ja piedjih sâmes älmaist tai pietnikki kattarin ja waddih fidji samow lâdnöt pietnikit ietja almatjita, kâiste si tietih, atte makhet kalkih. Tat pietnik-aktitim kâtjotuwwa bankan. Kå te ädtjo pietnikit luoikas bankast, te wieri-ñham makhet bankai tan puore äutäst, ja tan mawšo namma lä ränta. Jus lä tjuote kruno luoikas waltam ja sitta atnet tait pietnikit åwtaw jakew, te werti makhet taste witta kruno jala marjo kutta kruno jala wil änapuw, padjel tai tjuote kruno.

Taist pietnikist, mait banka ädtjo lâdnojidjist, ädtjoh banka-ålmah ietja palkaw, ja tat, mi lä patšam, påta taita pântas älmaita, kalkih läh pietnikit akti piedjam ja tsieggim bankaw. Tat kâtjotuwwa tanen, atte si läh räntaw ädtjom ietja pietnikist.

Banka matta nāu ai taffat, atte tat tuosto pietnikit ietja almatjist, mait tat matta lādnot taita, kutih tarpahih. Tat mawsof, maw si waddih lādnoma åutåst, ådtjoh tal tuoh ai, kāiste banka lä pietnikit tuostom, ietjasa räntaw jala mawsof. Ja tan milte kā lādnojih makfih, tan milte ådtjoh pietnikti äikarah räntaw, stuorapuw jala unnepuw. Stuorra ränta lä, kā ådtjoh witta kruno jaken åwtå tjuote åutåst.

Jus banka lä puorre ja ärlöf ja kā banka-ålmah läh warrofah, atte lādnojih pietnikit tåssje wal taffar almatjita, kutih mattih ruoptot makset ähke fkitarteh pietnikit, te i läh mike wata piedjat pietnikites banka sija. Walla jus lä neures banka, te matta ruwwa masset kaika, maw lä tan sija piedjam. Tappe mia lantan i läh tauk mike wata, tan tieti atte tappe lä nāu karra laka bankai kautoi ja tappe läh banka nāu karra kattima wuolen, atte tah, kāiste bankah läh pietnikit tuostom, äh åbbanis mateh masset ietjasa pietnikit. Tah, kutih läh tsieggim bankaw, mattih kalle masset pietnikit, walla äh tah, kutih tan mangelin läh pietnikit banka sija piedjam.

Ietjan lä sāmes ietja lantain, kānne i läh nāu karra laka ike taffar karra kattim. Amerikan lä ållo wäramus. Tappe kaunojih kaiflakatj suola-bankah, ähke almatjah rätt tieteh, makkar banka lä puorak ja makkar i. Tai mangemus aiki lä åbbå neuret mannam tappe Amerikan. Bankah läh fkitartam ja suolatam nāu ätna pietnikit, atte almatjah äh taft åbbå jakelh bankaita. Kaikah sittih kadjot tait pietnikit, mait si läh piedjam bankai sija, ja te si pātih ja raukih tait bankaist. Ja kā waltih pietnikit bankaist, te i läh wimač bankain mike, maw si matalulun lādnot almatjita, åfestivjita ja fabrikaita, kutih wiertijih pietnikit lādnot. Te tah witti wiertijih konkursaw taffat, ja fabrikah äh taft nakah palkaw makset ietjasa parkålmaita, ja te sjadda nieta ja nieske sia lunne ai.

Kā Amerika almatjah waltih ietjasa pietnikit bankaist, te wiertijih tah bankah ietjah lādnot pietnikit ietja tafoist. Tappelt Europast läh si aimotis ätnakaw lādnom, nāu ätnakaw, atte wimač alkin pallat, atte tabbeli pietnikah falkin åbbå näkkät. Te wiertijin tabbeli bankah raukat änap mawsof lādnoma åutåst, wai lulus tshaggat tav Amerikalattjai lādnomaw, ja talle si raukih åbbå kietjaw ja faktse kruno åwtå tjuote åutåst åwtan jaken.

Walla kā werti nāu ätnakaw makset lādnoma åutåst, te sjadda tappe European ai neures aike. Äh kaikah nakah nāu

ätnakaw makhet, ja te si wiertijih åbbå heitet lädnomist, walla kå äh mateh pietnikit ådtjot, te konkursaw taftih ja te nieta påta.

Tasa Swerji lä ai tat tiuras aike påtam. Mådde stuorra åsestidjeh ja fabrikah läh juo konkursaw taftam, ja jalkih, atte wil änäpuh kalkih säämmälakai taftat. Ja tat lä neure, jutte tai stuorra ålmai nieta pukta smarwa almatjii nietaw faronis, kutih läh parfålmah årrom stuorra ålmai ja fabrikai lunne.

J aktak tieteh, man kukkan tat tiuras aike kalka tjuodtjot. Marjo ain wil neurrepun sjadda. Jke aktak tieteh, man kukkan tat häjošwuota ja nieta kalka räkköt, maw tiuras aike lä faronis puktam.

Kina lantan

lä talle alwos stuorra nielke ja nieta. Pântorah ådtjon neures jakew tima, ja talle lä juo mätten sajen kaika laipe ja kärne nätkäm, ja te nielke påta. Jalkih, atte åbbå kalmå milliona kinalattjah läh nätkomin. Tain tafoin, känne nielke lä sjaddam, wuolkih pântorah häimašt, jus wal waddset näkatih, ja mannih stataita. Alkolin statai årroh mådde tjuote tusan pântorah ja wuortih, atte ammat-ålmah ja statai wiesatah kalkih waddet sidji piepmow. Walla äh tah-ke ätnakaw aneh. Rika târjotidjeh läh kalle radjam unnanatj pietnikit wiekken, walla åutål kå tah pietnikah tåkto påtih, te läh juo ammat-ålmah änamus äjew suolatam taiste. Târjotidjeh waddih kalkse öre peiwen färt pântori, kutih lä nätkomin; i läh tat ätnak, walla ila maddasah äh åttjoh åwtåk örew-ke wuoinet, taina kå ammat-ålmah suolatih tait pietnikattjait.

Kå lä taftkar alwos nieta, te läh almatjah juo kaika tâiwoh mašsam. Wiellitih wuolos ja jampih tanka sadjai. Såmes stuorra stata alkolin, känne åbbå kalkse lâkku tusan almatjah wuortih piepmow ja wiekew, tanne jami åwtân aina ijan tusan almatja nielkest ja kâllomist. Såmes pântor jaulai misjönärai: "Talle läw mân årrom tanne åbbå lâkew peiwe iwe läh mattam ådtjot åwtåk aina piebmo-päkatjah. Talle mân manaw ruoptot häimašam, pârâw ietjam pätnakaw, wiellitaw wuolos ja wuortaw, tasa kå jampem påta."

Åå taffar alwos supthaſaw lättåp, te wiertip kahjatit: "Mannes äh tärjotidjeh rajah laipew jala jafoit ja karnit taffo tuoita tafoita, kåinne lä nielke? Ð läh ham färtan tafon nielke. Muttem lanta-taiwain kauno kalle laipe ja kårne. Mannes tah äh rajah täppelt?" Tasa mân kalka åbbå åtos waftaſaw waddet. Äh tah mateh radjat, jutte ålläh kåinoh ja wädjah. Waiko tat Kina lä åbbå stuorra lanta, kåinne läh harmat åtna almatjah, te äh tauk kåinoit aneh, päro unna wattaſatakit ja palkait, ähke tai milte mateh åtna kalwoit pukket taita tafoita, kåinne tarpahih.

Kinalattjah läh wuoin taffar tålotj aike almatjah, kuh äh likoh tasa, mi lä åtås. Tålotj aiken idtjin aneh räkta lanswädjait ja kåinoit, te äh kalkah talle-ke kåinoit atnet, päro kietfes wattaſatakit. Tålotj aiken idtjin aneh ruoutewädjait, te äh kalkah talle-ke ruoutewädjait atnet. Ja taſte sjadda, atte kå nielke påta, te äh mateh nuokes åtna piepmow radjat taita, kuh läh näskomin. Japmet si wiertijih.

Talle läh lik finalattjah alkam tadjatit, atte tat lä ållo kaiwas ja päästo årnik. Tantieti si läh alkam ruoutewädjait ai taffat, walla åbbå kükkes aikew tat walta, åutål kå läh kaikait tait ruoute-wädjait karwasin taffam, mait si tarpahih. Åtna almatjah kalkih ain japmet nielkest, åutål kå Kina lä sjaddam taffar rikan, kåinne talatj aike almatjah mattih wiesjöt.

Kåſje lä kuolle njalkemus?

Wuoſkon lä njalkemus talwen augufti manost kitta mars mannoi.

Hauka lä puoremus sämma aiken kå wuoſkon.

Njaka lä puoremus september manost kitta januari mannoi.

Quossa ja tapmok läh njalkemuſah kitan ja kiesen mars manost kitta juli mannoi.

Djuſka lä njalkemus mars manost kitta augufti mannoi.